

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

**ZOBOWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE I KLIMATYCZNE,
W TYM OCHRONA ZAGROŻONYCH ZASOBÓW
GENETYCZNYCH ZWIERZĄT I ROŚLIN**

Metodyka doradzenia

ZATWIERDZAM

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Brwinów, kwiecień 2025

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej	
„Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt i roślin.”	3
III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych - wykaz	6
IV. Harmonogram realizacji programu doradczego	7
V. Narzędzia pracy doradczej	12
Wykaz Aktów Prawnych	12

I. Wstęp

Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt i roślin, nazywane w niniejszej metodyce Interwencjami RŚK, służą przede wszystkim wprowadzaniu praktyk rolniczych, które mogą pozytywnie oddziaływać na środowisko i klimat. Efekty realizacji Interwencji RŚK w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 zależą będą w dużej mierze od zapewnienia jego beneficjentom fachowego doradztwa świadczonego przez doradców rolniczych ze specjalizacją rolnośrodowiskową (doradca RŚK). Rolnicy i zarządcy nazywani dalej „beneficjentami” podejmujący zobowiązanie rolno- środowiskowo-klimatyczne powinni korzystać ze wsparcia doradztwa w celu prawidłowej realizacji poszczególnych interwencji.

II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej „Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt i roślin.”

Cel realizacji usługi doradczej

Celem realizacji usługi doradczej „Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt i roślin” jest:

- transfer wiedzy i innowacji poprzez doradztwo dostosowane do indywidualnych potrzeb rolnika/zarządcy;
- wspomaganie rolników/zarządców w realizacji działań służących promowaniu praktyk rolniczych przyczyniających się do:
 - zachowania siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków;
 - utrzymania tradycyjnych odmian drzew owocowych;
 - ochrony organizmów pożytecznych, w tym owadów zapylających;
 - zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacniania usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazów
 - ochrony różnorodności krajobrazu.

Etapy wykonywania usługi doradczej RŚK i czas jej realizacji

Usługa doradcza dotyczy podjęcia zobowiązania i obejmuje:

1) czynności służące przygotowaniu rolnika/zarządcy do podjęcia interwencji rolno-
Metodyka doradzania -„Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin”

2) doradztwo w trakcie realizacji interwencji.

Dla rolników/zarządców przystępujących do Interwencji RŚK usługa doradcza RŚK powinna być realizowana w całości. W przypadku dodawania kolejnej interwencji należy ponownie sprawdzić możliwości jej realizacji w gospodarstwie.

Zadania z zakresu poszczególnych etapów usługi opisano w rozdziale IV „Harmonogram realizacji programu doradczego”.

Bezpłatna usługa doradcza w ramach PS WPR nie obejmuje sporządzenia planu działalności rolnośrodowiskowej i zmian do takiego planu.

Kto może świadczyć usługi doradcze?

Doradzać w zakresie Interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych (interwencji RŚK) może osoba wpisana na listę doradców rolniczych ze specjalizacją rolnośrodowiskową, prowadzoną przez dyrektora Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, zwana „doradcą RŚK”. Doradca rolniczy ze specjalizacją rolnośrodowiskową powinien posiadać wiedzę dotyczącą między innymi Interwencji RŚK oraz zasad ich dostępności i realizacji, uczestniczyć w formach doskonalenia z tego zakresu, a w szczególności znać aktualne przepisy prawa mające wpływ na realizację Interwencji RŚK przez rolników/zarządców.

Beneficjenci usługi

Beneficjentem usługi doradczej w zakresie Interwencji RŚK może być rolnik lub zarządca, który:

- podejmie zobowiązanie/a w ramach określonych interwencji nie później, niż 12 miesięcy od rozpoczęcia realizacji usługi doradczej lub;
- realizuje zobowiązanie/a w ramach Interwencji RŚK, a do końca okresu realizacji zobowiązań zostało mu co najmniej 2 lata
- W przypadku, gdy zobowiązanie w ramach: „Interwencji RŚK” kończy się 14 marca w roku w którym wygasa umowa o współpracy w ramach 2-letniej usługi doradczej, to usługę uznaje się za wykonaną.
- W przypadku, gdy rolnikowi/zarządcy przedstawiono czynności służące przygotowaniu do podjęcia zobowiązania w ramach Interwencji RŚK i nie zdecyduje się on na rozpoczęcie realizacji zobowiązania - usługa trwa 1 rok.

Czynności wykonywane na rzecz gospodarstwa w ramach doradzania w zakresie Interwencji RŚK wpisuje się w Karcie usługi doradczej (część ogólna metodyki) w każdym roku świadczenia tej usługi. Wpis do kart usługi doradczej obejmuje poszczególne zadania wymienione w harmonogramie, jeśli dotyczą gospodarstwa.

Opis świadczenia usługi doradczej z uwzględnieniem poszczególnych etapów/czynności i wykorzystywanych dokumentów.

Usługa obejmuje następujące czynności:

1. Przygotowanie rolnika/zarządcy do podjęcia zobowiązania w ramach interwencji RŚK
 - a) poinformowanie o warunkach i trybie przyznawania płatności w ramach Interwencji RŚK
 - b) wstępne zapoznanie z warunkami i wymogami interwencji RŚK,
 - c) zapoznanie z minimalnymi wymogami oraz innymi wymogami ustanowionymi na mocy prawa krajowego i prawa Unii.
2. Doradztwo w trakcie realizacji zobowiązania/zobowiązań w ramach Interwencji RŚK obejmuje w każdym gospodarstwie wyłącznie te interwencje, które realizuje dany beneficjent i wykonywane jest co najmniej w zakresie przypisanym poniżej poszczególnym Interwencjom RŚK.

Wykonanie usługi doradczej wymaga co najmniej jednej wizyty w gospodarstwie na rok.

III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych - wykaz

1. Zakres realizacji programu doradczego.
2. Karta usługi doradczej.
3. Oświadczenie o realizacji programu doradczego.
4. Raport z realizacji programu doradczego.

IV. Harmonogram realizacji programu doradczego

Lp.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
1. Przygotowanie rolnika do podjęcia zobowiązania					
	1) Przygotowanie Rolnika/zarządcy do podjęcia zobowiązania w ramach Interwencji RŚK	1. Przedstawienie ogólnych warunków i wymogów podjęcia i realizacji zobowiązań, wizyta w gospodarstwie - określenie dostępności poszczególnych Interwencji RŚK	• Lista możliwych do realizacji (przez Beneficjenta usługi doradczej) zobowiązań w ramach Interwencji RŚK	I-II kwartał	W każdej usłudze
		2. Analiza informacji o posiadanych TUZ i obszarach przyrodniczych (OP) pod kątem ewentualnej możliwości realizacji wybranych interwencji: 1 „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000”, 2 „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000” lub 3 „Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000”.	Notatka: • o posiadanych TUZ- pobrana z aplikacji e-Wniosek • położenia posiadanych TUZ na obszarze Natura 2000/poza Naturą 2000 • ustanowionym/nie ustanowionym PZO/PO • położenie TUZ lub OP w zasięgu warstwy cyfrowej GDOŚ i • położenie TUZ lub OP w zasięgu warstwy cyfrowej GIOŚ oraz GDOŚ wyznaczonej dla wodniczki lub dubelta	I-II kwartał	* jeśli dotyczy

7 Metodyka doradzania - „Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin”

		3. Analiza składu gatunkowego i odmianowego istniejących sadów przydomowych pod kątem obecności starych odmian drzew owocowych (analiza ewentualnej możliwości realizacji interwencji 4 „Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych”	Opis sadu (powierzchnia, liczba drzew w sadzie, gatunki i odmiany)	I-II kwartał	* jeśli dotyczy
--	--	---	---	--------------	-----------------

Lp.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
		4. Poinformowanie rolnika o możliwościach realizacji interwencji 5 „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie”	Notatka stanowiąca propozycję polecanych do uprawy w gospodarstwie gatunków/odmian roślin z poniższych list uwzględniających preferencje rolnika, rynek zbytu itp. • lista odmian regionalnych i amatorskich zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze, • lista odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych, określonych w przepisach krajowych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze lub Wspólnym katalogu odmian roślin rolniczych, • lista rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych, określonych w przepisach krajowych • lista roślin zielarskich określonych w przepisach krajowych (tylko Wariant 1)	1. rok	
		5. Analiza możliwości gospodarstwa pod kątem prowadzenia hodowli ras zwierząt uwzględnionych w interwencji 6 „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie”	Identyfikacja gatunków i ras zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie wpisanych do ksiąg hodowlanych. Notatka o zwierzętach kwalifikujących się do objęcia ich programem ochrony zasobów genetycznych zwierząt.	I-II kwartał	* jeśli dotyczy

Lp	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
		6. Omówienie procedur kwalifikowania zwierząt do interwencji 6 „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie”	• Lista dokumentów dot. Interwencji 6	I-II kwartał	* jeśli dotyczy
		7. Analiza możliwości gospodarstwa pod kątem realizacji do interwencji 7 „Bioróżnorodność na gruntach ornych”	Wariant 1 Wieloletnie pasy kwietne. Propozycja składu gatunkowego mieszanki spełniającej wymogi określone w przepisach krajowych do założenia na gruntach ornych w gospodarstwie wieloletniego pasa kwietnego (w oparciu o listę gatunków określonych w przepisach krajowych). Wariant 2 Ogródki bioróżnorodności - propozycja składu gatunkowego ogródka bioróżnorodności spełniającego wymogi określone w przepisach krajowych	-I-II kwartał	* jeśli dotyczy
		8. Wybranie interwencji do realizacji przez beneficjenta	Wyciąg z przepisów prawa zawierający wykaz wybranych interwencji z warunkami i wymogami	I-II kwartał	W każdej usłudze
	2) Zapoznanie z odnośnymi minimalnymi wymogami dotyczącymi stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz innymi odpowiednimi	9. Minimalne wymogi wg załącznika nr 1 do rozporządzenia - analizowanie dostosowania gospodarstwa do minimalnych wymogów obowiązujących w przypadku realizacji wybranych przez beneficjenta Interwencji oraz w przypadku niezgodności z minimalnymi wymogami - zaplanowanie dostosowania się do odnośnych minimalnych wymogów.	Wyciąg z załącznika nr 1 do rozporządzenia	I-II kwartał	Określenie, czego dotyczą te wymogi, wskazanie tych, które mają zastosowanie w danym gospodarstwie

[illegible]

		2. Informowanie o aktualnych warunkach i wymogach gospodarowania na TUZ w ramach interwencji 1 „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000”, 2 „Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000” lub 3 „Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000”. 3. Pomoc w sporządzeniu planu wypasu	Sporządzenie planu wypasu w przypadku użytkowania pastwiskowego i kośno-pastwiskowego	II kwartał	
		4. Pomoc merytoryczna w prawidłowej realizacji zobowiązania zaplanowanych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie w ramach interwencji 4 „Zachowanie sadów	Wykaz planowanych zabiegów pielęgnacyjnych w starych sadach oraz Karta lustracji w sadzie w roku	I kwartał	
		5. Pomoc w realizacji interwencji 6 „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie”	Pomoc w przygotowaniu niezbędnej dokumentacji do kwalifikowania zwierząt do programu w trakcie realizacji zobowiązania	I-II kwartał	
		6. Pomoc w realizacji interwencji 7 „Bioróżnorodność na gruntach ornych” polegająca między innymi na: - omówieniu zasad założenia i utrzymania łąk kwietnych i ogródków bioróżnorodności; - ustaleniu składu mieszanek do zakładania łąk kwietnych; - ustaleniu składu gatunkowego ogródków bioróżnorodności.	1. Notatka dotycząca : - ustalenia składu gatunkowego łąk kwietnych i ogródków bioróżnorodności - omówienia zasad założenia i utrzymania łąk kwietnych i ogródków bioróżnorodności; 2. Procedura pozyskiwania materiału rozmnożeniowego z Banku	III kwartał	
		7. Pomoc w .identyfikacji okoliczności, które mogą być uznane jako „siła wyższa”	Dokumenty mogące poświadczyć wystąpienie siły wyższej	Wg potrzeb	

	3) Doradztwo w zakresie korzystania z możliwości zmian zobowiązania i podejmowania, przekazywania, przejmowania kolejnych zobowiązań - w miarę potrzeb	8. Wizyta w gospodarstwie Konsultacja w sytuacji zmian mających miejsce w obrębie gospodarstwa (np. zmiana powierzchni gospodarstwa, ustanowienie Planu Zadań Ochronnych, Planu Ochrony i in.)	• Dokumenty dostosowane do rodzaju zmiany.	I kwartał	
--	--	---	--	-----------	--

V. Narzędzia pracy doradczej

1. Informacja o obszarach Natura 2000,
2. (<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>).
3. (https://coboru.gov.pl/PDO/rekomendacja_woj.aspx).
4. Zasady kwalifikowania zwierząt,
(<http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/>).
5. Wykaz odmian regionalnych i amatorskich wpisanych do Krajowego Rejestru,
(http://www.coboru.gov.pl/Polska/Reiestr/gat_reg_w_rej.aspx).
6. Aplikacja doboru odmian Agrobank

Załącznik nr 1

Wykaz Aktów Prawnych

I. Legislacja UE

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 1306/2013

II. Dokumenty krajowe

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027;
- Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. poz. 332);
- Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1741, z późn. zm.);
- Rozporządzenie z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.(Dz.U. poz.734 i z 2024 r. poz. 365 oraz z 2025 r. poz. 329)